

ROBERT WOLNY

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

CHORZÓW MIASTEM KULTURY POPULARNEJ ORAZ PRZEMYSŁU ROZRYWKOWEGO I REKREACYJNEGO

Abstract: Chorzów as a Popular Culture City and the City of Entertainment and Recreational Industry. The article is a review of research on popular culture, entertainment and recreational industry in the city of Chorzów between 2007-2010. The article shows functioning of the chosen cultural and recreational institutions, with special attention paid to products offered by these institutions and the supply chain analysis of recreation and entertainment industries. The research has confirmed a large role of *The Rozrywka Theatre* of the Chorzów Centre of Culture and *The Ziętek Silesian Culture and Recreational Park* as regards the city development. Products offered by the institutions are not only of local but also of agglomerative and national ranges. The analysis of data has showed that activities forming the supply chain of the creative industry connected with the sector of entertainment and recreation in Chorzów are developed. Subjects functioning within such a chain play a significant role in the industrial area and employment in the chosen class (especially in other aspects of recreational activity) has confirmed a large significance of this sector in Chorzów compared with to whole Silesian industrial area.

Wprowadzenie

Opracowanie jest przeglądem badań prowadzonych nad zagadnieniami kultury popularnej i przemysłu rozrywkowego i rekreacyjnego w Chorzowie w latach 2007-2010, w ramach projektu badawczego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego¹ pod kierunkiem prof. A. Klasika. W opracowaniu przedstawiono funkcjonowanie wybranych instytucji związanych z kulturą

¹ *Rozwój miast i aglomeracji oparty o sektor kultury i przemysły kreatywne*, nr N N114 237735 (2008-2011).

i rekreacją w Chorzowie, w tym scharakteryzowano produkty oferowane przez te instytucje oraz zaprezentowano analizę łańcucha podaży dla przemysłu rozrywki i rekreacji w Chorzowie.

1. Rekreacja i rozrywka jako działalność rdzeniowa w Chorzowie

Badanie funkcjonowania podmiotów sfery kultury pozwala stwierdzić, że w mieście Chorzów ujawnia się skupienie instytucji związanych z działalnością rekreacyjną i rozrywkową. Do kluczowych instytucji związanych z przemysłem rozrywki w Chorzowie należy zaliczyć: Teatr Rozrywki oraz Chorzowskie Centrum Kultury. Z kolei przemysł rekreacyjny w Chorzowie skupia się w Wojewódzkim Parku Kultury i Wypoczynku im. Gen J. Ziętka.

Duże znaczenie Teatru Rozrywki w Chorzowie, WPKiW oraz Chorzowskiego Centrum Kultury potwierdzają wyniki badań prowadzonych w środowiskach kultury w Chorzowie. Teatr Rozrywki i WPKiW uznaje się za największy magnes miasta Chorzowa (tab. 1).

Teatr Rozrywki w Chorzowie powstał w 1984 r. z przekształcenia powołanego przy katowickim ośrodku TVP Music-hall. Sale teatralne, po przebudowie liczą ok. 600 (duża scena) i 100 (mała scena) miejsc siedzących. Do głównego zakresu działania teatru należy prowadzenie działalności arty-

Tabela 1

Instytucje uznawane za magnesy miasta Chorzowa (w %)

Wyszczególnienie	w %
Teatr Rozrywki	72,2
WPKiW (Planetarium, Wesole Miasteczko, Stadion Śląski, ZOO, Skansen)	69,4
Chorzowskie Centrum Kultury	47,2
Ul. Wolności	8,3
Miejska Galeria Sztuki	5,6
MDK Batory	5,6
Klub Szufflada	2,8
MOK	2,8
Ruch Chorzów	2,8
Klub Kocynder	2,8
Muzeum w Chorzowie	2,8

Źródło: Badanie ankietowe przeprowadzone podczas spotkań warsztatowych ze środowiskami kultury w 2009 r.

stycznej, szczególnie w formie łączącej dziedziny sztuki, takiej jak: teatr, muzyka, balet i plastyka przez zawodowych realizatorów i wykonawców. Teatr ma także inne formy działalności, takie jak: upowszechnianie kultury, edukację kulturalną, współpracę ze społecznym ruchem kulturalnym, działalność impresaryjną, a także udostępnianie sceny do prezentacji operowych, operetkowych, teatralnych, estradowych innych instytucji kultury i zespołów².

Teatr ma cztery zespoły artystyczne, w tym: zespół aktorski, wokalny, balet oraz orkiestrę. Zespół artystyczny Teatru Rozrywki liczy ponad 100 osób. Teatr ma zaplecze administracyjne, w tym m.in. Biuro Obsługi Widzów, Dział Promocji i Marketingu, Dział Księgowości oraz pracownie techniczne (m.in. krawieckie, ślusarska, malarska). Teatr Rozrywki zajmuje ważne miejsce na mapie teatrów w województwie i kraju.

Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku im. gen. Jerzego Ziętka w Chorzowie powstał na mocy Uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach z 20 grudnia 1950 r. W wyniku komercjalizacji od 1996 r. Park jest Spółką Akcyjną. Od zachodu i południa graniczy z Katowicami, a od północy z Siemianowicami Śląskimi. WPKiW zajmuje powierzchnię 6 km², co stanowi prawie 20% powierzchni Chorzowa i jest nieformalnie uznawany za osobną, piątą dzielnicę miasta³.

Chorzowskie Centrum Kultury zostało otwarte w styczniu 2008 r. (w wyremontowanym budynku Miejskiego Domu Ludowego przy ul. Sienkiewicza). Od początku istnienia oferta CHCK jest bardzo bogata i zawiera: sekcje tematyczne działające w sposób ciągły, imprezy cykliczne organizowane przez Chorzowskie Centrum Kultury, festiwale, oraz imprezy impresaryjne⁴.

2. Produkty przemysłów kreatywnych w Chorzowie

Produkty kulturalne i rozrywkowe oferowane przez chorzowskie instytucje są zróżnicowane i w całości tworzą kompleksową ofertę miasta w zakresie rekreacji i rozrywki. Produkty Teatru Rozrywki są efektem prowadzonej przez teatr działalności artystycznej w formie łączącej wiele dziedzin sztuki i związane są z produkcją przedstawień teatralnych i muzycznych, edukacją kulturalną, impresariatem oraz działalnością wydawniczą. Repertuar Teatru Rozrywki jest bardzo zróżnicowany. Podstawowa działalność teatru to produkcja

² Statut Teatru Rozrywki.

³ www.wpkiw.com.pl.

⁴ www.chck.pl.

Tabela 2

Produkty Teatru Rozrywki w Chorzowie

Musical	<ul style="list-style-type: none"> ● Dyzma – musical ● Jekyll & Hyde ● Jesus Christ Superstar ● Skrzypek na dachu ● West side story ● Produccenci ● Wesole Kumoszki. Musical ● Olivier!
Spektakle muzyczne	<ul style="list-style-type: none"> ● Krzyk ● Usposobienie przyjemne ● Pomalu, a jeszcze raz! ● Na końcu tęczy!
Spektakle taneczne	<ul style="list-style-type: none"> ● Zobacz Alicjo
Spektakle dla dzieci	<ul style="list-style-type: none"> ● Pan Plamka i jego kot ● Adonis ma gościa
Spektakle dramatyczne	<ul style="list-style-type: none"> ● Schirley Valentine ● Czarodziejka z Harlemu
Programy edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> ● Szkoła teatru
Inne	<ul style="list-style-type: none"> ● Góry Śląsk – świat najmniejszy ● Entree

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: www.teatr-rozrywki.pl.

widowisk muzycznych i musicali oraz spektakli z pogranicza musicalu i sztuki dramatycznej (tab. 2).

Chorzowskie Centrum Kultury prowadzi stałe sekcje tematyczne, w tym związane z muzyką, tańcem, teatrem oraz sztukami plastycznymi. W ramach sekcji prowadzone są zajęcia i warsztaty dla dzieci, młodzieży i dorosłych (w ramach których funkcjonuje ponad 10 różnych zespołów teatralnych, muzycznych i tanecznych). Ważne miejsce w działalności CHCK zajmuje działalność edukacyjna. Prowadzone są m.in. zajęcia komputerowe dla dzieci szkół podstawowych oraz dorosłych, a także logopedia artystyczna.

W ramach imprez cyklicznych Chorzowskie Centrum Kultury organizuje raz w miesiącu spotkania o tematyce podróżniczej (*Twoja podróż w centrum uwagi*). Imprezą cykliczną są spotkania z Markiem Szołtyskiem (Pogodomy o Śląsku) organizowane dla dorosłych oraz najstarszych grup przedszkolnych

i uczniów I klas szkół podstawowych. Bardzo ciekawą formą spotkań cyklicznych jest Mała Akademia Jazzu organizowana dla przedszkoli. Są to audycje muzyczne z udziałem znanych osobistości polskiej sceny odbywające się raz w miesiącu (tab. 3).

Tabela 3

Produkty Chorzowskiego Centrum Kultury – sekcje stałe

Sztuki plastyczne	<ul style="list-style-type: none"> • Warsztaty Plastyczne dla młodzieży (od 13 lat wzwyż) • Warsztaty Plastyczne dla dorosłych • Warsztaty Plastyczne dla najmłodszych „MALOWANKO” (4-10 lat)
Muzyka	<ul style="list-style-type: none"> • Warsztaty Wokalne dla dzieci (6-10 lat) Dziecięcy Zespół Wokalny „KALEJDOSKOP” (6-12 lat) • Warsztaty Wokalne dla młodzieży (od 13 lat wzwyż) • Chórek dziecięcy „DZIAMBLE” (5-8 lat) • Zespół Wokalny „VOICES” (od 13 lat) • Chór Mieszany „LUTNIA” • Orkiestra Rozrywkowo-Koncertowa „DAREK BAND” • Teatryk Muzyczny BRZDAĆ (3-4 lat)
Teatr	<ul style="list-style-type: none"> • LEKKI TEATR PRZENOŚNY (od 13 lat wzwyż) • Pantomima dla osób niesłyszących i słabo słyszących (dzieci i młodzież) • Zajęcia Recytatorskie dla dzieci (od 7 lat wzwyż) • Klub Teatralny dla dorosłych „STANAĆ PRZED PUBLICZNOŚCIĄ”
Taniec	<ul style="list-style-type: none"> • Zespół Tańca Współczesnego dla dzieci (6-8 lat). Zajęcia Taneczno-Baletowe dla dzieci „BIEDRONECZKI” (4-5 lat) • Studio Tańca Współczesnego „TENDI” (13-25 lat) • Show Taneczne „STEP Tomasa Micha” (od 13 lat wzwyż) • Akademia Tańca Silesia • HIP-HOP grupa średniozaawansowana (gimnazjaliści i starsi) • Grupa hip hopowa „THE DOPE” (gimnazjaliści i starsi) • HIP-HOP grupa początkująca (gimnazjaliści i starsi) • Zespół Tańca Nowoczesnego (9-12 lat) • Show Taneczne “STEP JUNIOR Tomasa Micha” (7-13 lat)
Zajęcia edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Klub Komputerowy – zajęcia edukacyjne dla dzieci szkół podstawowych • Zajęcia komputerowe dla dorosłych „DOTRZYMAJ KROKU WNUKOWI” • Logopedia artystyczna
Inne	<ul style="list-style-type: none"> • Akademia Jogi i Terapii Ruchem • Szkołka Szachowa (6-8 lat)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: www.chck.pl.

Ważne miejsce w ofercie Chorzowskiego Centrum Kultury zajmują festiwale. CHCK organizuje 4 tego typu imprezy. Wśród nich można wyróżnić Chorzowski Festiwal Przedszkolaków „Bobas” – największy chorzowski festiwal, w którym mali artyści mogą się prezentować w 6 kategoriach: wokalna – zespoły, wokalna – soliści, wokalno-instrumentalna, instrumentalna, taneczna i teatralna. Kolejną imprezą jest Festiwal Stróżów Poranka (organizowany od 2001 r.) jako realizacja idei ewangelizacji przez kulturę. Po raz pierwszy w 2009 r. w CHCK zorganizowano Festiwal Młodych Talentów im. Mirka Breguły, którego ideą jest promowanie młodych talentów (osób, które

Tabela 4

Produkty WPKiW w Chorzowie – miejsca rozrywki i rekreacji

Miejsca związane z edukacją	<ul style="list-style-type: none"> ● Ogród Zoologiczny ● Ogród bylinowy ● Rosarium ● Planetarium ● Ośrodek harcerski
Miejsca imprez kulturalnych, sportowych i rozrywkowych	<ul style="list-style-type: none"> ● Stadion Śląski ● Stadion GKS Katowice ● Hala wystawowa „Kapelusz” ● Pola marsowe
Miejsca związane z kulturą	<ul style="list-style-type: none"> ● Galeria rzeźby śląskiej ● Skansen
Miejsca uprawiania sportu	<ul style="list-style-type: none"> ● Kąpielisko „Fala” ● Korty tenisowe ● Skate park ● Stadnina koni ● Trasy rowerowe ● Kanał regatowy
Miejsca związane z rekreacją czynną i bierną	<ul style="list-style-type: none"> ● Wesole Miasteczko ● Kolejka wąskotorowa ● Plaża „Sun Beach” ● Sankodrom ● Park linowy „Palenisko” ● Puby ● Restauracje

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: www.wpkiw.com.pl.

nie mają jeszcze na swoim koncie oficjalnego wydawnictwa płytowego, będącego w sprzedaży na terenie Unii Europejskiej, a także nie są związane kontraktem z żadną wytwórnią płytową). Ostatnim spotkaniem konkursowym jest impreza *Komuno nie wracaj* promująca wśród młodzieży zainteresowanie wydarzeniami stanu wojennego i rolę, jaką odegrał ten okres w historii (w tym szczególnie Górnego Śląska). W Chorzowskim Centrum Kultury w ramach imprez impresaryjnych można oglądać wiele teatrów dramatycznych muzycznych i lalkowych, jak również koncertów.

Przedmiot działalności WPKiW jest szeroki i obejmuje działania w zakresie (tab. 4):

- krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży,
- upowszechniania kultury fizycznej i sportu,
- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- nauki, edukacji, oświaty i wychowania,
- ochrony dóbr kultury i tradycji.

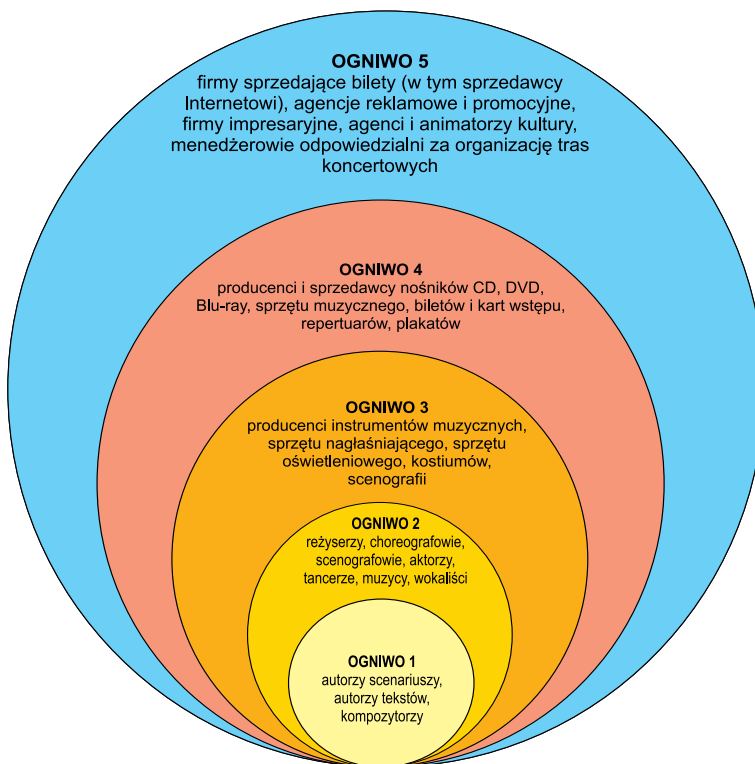
3. Łańcuch podaży w ramach przemysłów kreatywnych w Chorzowie

Analiza oddziaływania sektora rekreacji i rozrywki w Chorzowie na rozwój przemysłów kreatywnych zostanie przeprowadzona w wykorzystaniu łańcucha podaży⁵ dla przemysłów kreatywnych⁶. W łańcuchu można wyróżnić następujące ogniwa (ryc. 1):

- Pierwsze, które obejmuje wartości tworzące rdzeń przemysłu kreatywnego (charakteryzujące się najwyższym poziomem wkładu intelektualnego i kreatywnego, najwyższym poziomem artystycznym). Dla przemysłu rekreacyjnego i rozrywkowego są to autorzy scenariuszy przedstawień i musicali, kompozytorzy, autorzy tekstów.
- Drugie odnosi się do aktywności wspierających twórców w ogniwie pierwszym, uczestniczących w komercjalizacji wartości artystycznej. Dla przemysłu rekreacyjnego i rozrywkowego są to: reżyserzy, choreografowie, scenografowie, aktorzy, tancerze, muzycy, wokaliści.
- Trzecie reprezentowane jest przez podmioty wspierające działalność podmiotów ogniwa pierwszego i drugiego w zakresie technicznym i procesowym. Działalność tego rodzaju związana jest z produkcją instrumentów

⁵ Zob. Renard (2010), s. 36.

⁶ Klasik (2010), s. 24-25.

Ryc. 1. Łańcuch podaży dla sektora rozrywki i rekreacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *A Framework for evaluating...* (2007), za Klasik (2010), s. 24-25.

muzycznych, sprzętu nagłaśniającego, sprzętu oświetleniowego, kostiumów, scenografii, itp.

- Czwarte reprezentuje działalność podmiotów o niższym poziomie kreatywności wspierające ogniwo drugie i trzecie, tj. wytwarzanie i sprzedaż materiałów oraz sprzedaż sprzętu wykorzystywanego w danym przemyśle. W przypadku przemysłu rozrywkowego i rekreacyjnego są to producenci i sprzedawcy nośników CD, DVD i Blu-ray, sprzętu muzycznego, biletów i kart wstępu, repertuarów, plakatów itp.
- Ostatnie ogniwo obejmuje działalności, które cechuje niska kreatywność, a działalność związana jest głównie ze sprzedażą wydarzeń konsumentom. W sektorze rozrywkowym i rekreacyjnym są to: firmy sprzedające

bilety (w tym sprzedawcy Internetowi), agencje reklamowe i promocyjne, firmy impresaryjne, agenci i animatorzy kultury, menedżerowie odpowiedzialni za organizację tras koncertowych.

Zakres oraz ograniczoność przekrojów danych wyjściowych (WUS Katowice⁷, dane bazy Teleadreson, portale internetowe) uniemożliwiają dokonanie pełnej analizy dźwigni wzrostu dla sektora rekreacji i rozrywki.

Ogniwo pierwsze, do którego zaliczono 165 podmiotów jest najliczniej reprezentowane w ramach sektora rekreacji i rozrywki w Chorzowie. Wśród podmiotów zaliczanych do tego ognia znalazły się te prowadzące działalność artystyczną i rozrywkową pozostałą. Ze względu na taką agregację danych trudno jest jednoznacznie wskazać, na ile podmioty te są ważne z punktu widzenia rdzenia przemysłu kreatywnego. Ważną pozycję w ogniwie 1 zajmują podmioty związane z artystyczną i literacką działalnością twórczą (53 podmioty). Najważniejsze instytucje sektora kultury związane z rekreacją i rozrywką to Teatr Rozrywki i Chorzowskie Centrum Kultury.

W ogniwie drugim, które odnosi się do aktywności wspierających twórców w ogniwie pierwszym w Chorzowie znalazły się tylko 4 podmioty. Z analizy danych w bazie teleadreson oraz portali miejskich (brak jest tego typu danych statystycznych w WUS) w Chorzowie funkcjonuje agencja impresaryjna, agencja artystyczna, fundacja związana z kulturą oraz szkoła muzyczna.

Kolejne ogniwo zawierające podmioty wspierające działalność podmiotów ognia pierwszego i drugiego w zakresie technicznym i procesowym reprezentowane jest w Chorzowie tylko przez 3 podmioty. Wśród nich znaleźli się producenci oświetlenia oraz instrumentów muzycznych.

Czwarte ogniwo, które zawiera podmioty reprezentujące działalność o niższym poziomie kreatywności wspierające ogniwo drugie i trzecie reprezentowane jest w mieście przez 64 podmioty. Najwięcej z nich (39) zajmuje się działalnością poligraficzną. Działalnością wydawniczą zajmuje się 15 podmiotów, a filmem i przemysłem video 10 podmiotów.

Ostatnie, piąte ogniwo reprezentowane jest przez 143 podmioty. Największą grupę stanowią tutaj agencje reklamowe (99), a kolejną podmioty zajmujące się pozostałą działalnością rekreacyjną (19) – tab. 5.

Ważną rolę w rozpowszechnianiu (w tym informacji na temat imprez rekreacyjnych i rozrywkowych) ogrywają instytucje upowszechniające kulturę. W Chorzowie działa 69 podmiotów prowadzących działalność radiową

⁷ Dane zamówione dla wybranych sekcji PKD dla lat 2004 i 2008.

Tabela 5

Podmioty związane z sektorem rekreacji i rozrywki w Chorzowie
według warstw łańcucha podażowego (2008)
– szacunek na podstawie danych WUS Katowice
oraz informacji zamieszczonych na portalach internetowych

Branże na podstawie warstw	Źródło informacji lub wskazane konkretne podmioty brane pod uwagę w analizie	Liczba podmiotów
Ogniwo 1 (165 podmiotów)		
Kluczowe instytucje sektora kultury związane z rekreacją i rozrywką	<ul style="list-style-type: none"> ● Teatr Rozrywki w Chorzowie ● Chorzowskie Centrum Kultury 	2
Inne instytucje kultury zaangażowane w aktywności związane z rekreacją i rozrywką	<ul style="list-style-type: none"> ● Miejski Dom Kultury Batory ● Miejski Dom Kultury CENTRUM ● Młodzieżowy Dom Kultury ● Starochorzowski Dom Kultury ● Dom Pracy Twórczej Artystów Muzyków Leśniczówka ● Klub Studencki Kocynder ● Klub „Sztygarka” ● Górnosląski Park Etnograficzny ● Teatr Ma Scala 	9
Działalność artystyczna i rozrywkowa pozostała	PKD: Sekcja O, Grupa 92.3	99
Artystyczna i literacka działalność twórcza	PKD: Sekcja O, Klasa 92.31	53
Działalność bibliotek i archiwów	PKD: Sekcja O, Klasa 92.51	2
Ogniwo 2 (4 podmioty)		
Impresariaty	<ul style="list-style-type: none"> ● Studio Kwadrat SC 	1
Fundacje	<ul style="list-style-type: none"> ● Śląska Fundacja Kultury 	1
Agencje artystyczne	<ul style="list-style-type: none"> ● MENAGER Agencja Artystyczna 	1
Edukacja artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> ● Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. G. Fitelberga 	1
Ogniwo 3 (3 podmioty)		
Produkcja instrumentów muzycznych, sprzedaż instrumentów, konserwacja i naprawa instrumentów	PKD: Sekcja D, Klasa 36.30.Z	1
Produkcja oświetlenia	<ul style="list-style-type: none"> ● Eltrans Sp. z o.o ● Golland Sp z o.o. 	2

Ogniwo 4 (64 podmioty)		
Działalność wydawnicza	PKD: Sekcja D, Klasa 22.1	15
Działalność poligraficzna	PKD: Sekcja D, Klasa 22.2	39
Działalność związana z filmem i przemysłem wideo	PKD: Sekcja O, Grupa 92.1	10
Reprodukcja zapisanych nośników informacji	PKD: Sekcja D, Klasa 22.3	0
Ogniwo 5 (143 podmioty)		
Sklepy muzyczne	przybliżenie na podstawie informacji zamieszczonych na portalach internetowych	5
Działalność radiowa i telewizyjna	PKD: Sekcja O, Podklasa 92.20.Z	9
Działalność agencji informacyjnych	PKD: Sekcja O, Podklasa 92.240.Z	5
Kluby muzyczne	przybliżenie na podstawie informacji zamieszczonych na portalach internetowych	6
Reklama	PKD: Sekcja K, Grupa 74.4	99
Działalność rekreacyjna pozostała	PKD: Sekcja O, Podklasa 92.7	19
Razem		379

Źródło: Opracowanie na podstawie danych WUS Katowice zamówionych dla wybranych sekcji PKD oraz bazy teleadreson (www.teleadreson.pl).

i telewizyjną oraz 5 agencji informacyjnych. W mieście (na podstawie informacji zamieszczonych na portalach internetowych) działa 5 sklepów muzycznych oraz 6 klubów muzycznych.

Podmioty związane z sektorem rekreacji i rozrywki⁸ w Chorzowie stanowią tylko niecałe 6% tego typu podmiotów w Aglomeracji Górnośląskiej (w 2004 r. było to 5,8%, a w 2008 r. 5,6%) – tab. 6.

Liczba podmiotów zaliczonych do ogniwa 1 w Chorzowie w 2008 r. w porównaniu do 2004 r. spadała o niemal 5%, gdzie w Aglomeracji Górnośląskiej zaobserwowano niewielki wzrost (1,08%). Duży spadek zaobserwowano w liczbie podmiotów związanych z sektorem rekreacji i rozrywki w Chorzowie w ogniwie 3. W 2004 r. udział tych podmiotów w liczbie podmiotów w całej Aglomeracji wynosił ponad 10%, a w 2008 r. już tylko 2,9%. Należy zwrócić uwagę, że liczba podmiotów w ogniwie 3 spadła także w całej Aglomeracji Górnośląskiej.

⁸ Tylko na podstawie danych WUS w Katowicach.

Tabela 6

Podmioty związane z sektorem rekreacji i rozrywki w Chorzowie
i Aglomeracji Górnośląskiej według warstw łańcucha podażowego
w 2004 i 2008 r.

Kod PKD	Kategoria PKD	2004			2008			Indeks 2008/2004	
		AG	Chorzów		AG	Chorzów		AG	Cho- -rzów
		l.b.	% w AG	l.b.	% w AG				
Ogniwo 1		2123	161	7,6	2146	154	7,2	101,08	95,65
92.3	Działalność artystyczna i rozrywkowa pozostała	1348	100	7,4	1360	99	7,3	100,89	99,00
92.31	Artyst. i liter. działalność twórcza	725	59	8,1	740	53	7,2	102,07	89,83
92.51	Działalność bibliotek i archiwów	50	2	4,0	46	2	4,3	92,00	100,00
Ogniwo 2	
	Brak danych
Ogniwo 3		39	4	10,3	34	1	2,9	87,18	0,25
36.30.Z	Produkcja, sprzedaż, konserwacja i naprawa instrumentów muzycznych	39	4	10,3	34	1	2,9	87,18	0,25
Ogniwo 4		1704	69	4,0	1697	64	3,8	99,59	92,75
22.1	Działalność wydawnicza	472	16	3,4	486	15	3,1	102,97	93,75
22.2	Działalność poligraficzna	949	42	4,4	875	39	4,5	92,20	92,86
92.1	Działalność związana z filmem i przemysłem wideo	251	10	4,0	300	10	3,3	119,52	100,00
22.3	Reprod. zapis. nośników inform.	32	1	3,1	36	0	-	112,50	0,00
Ogniwo 5		2087	111	5,3	2200	123	5,6	105,41	110,81
92.20.Z	Działalność radiowa i telewizyjna	169	10	5,9	151	9	6,0	89,35	90,00
92.240.Z	Działalność agencji informacyjnych	89	5	5,6	72	5	6,9	80,90	100,00
74.4	Reklama	1427	75	5,3	1740	99	5,7	121,93	132,00
92.7	Działalność rekreacyjna pozostała	402	31	7,7	352	19	5,4	87,56	61,29
Razem		5953	345	5,8	6077	342	5,6	99,13	102,08

Źródło: Opracowanie na podstawie danych WUS Katowice zamówionych dla wybranych sekcji PKD (tab. 6-10).

Udział podmiotów należących do ogniwa 4 w Chorzowie w liczbie podmiotów w Aglomeracji Górnośląskiej także spadł (z 4,0% w 2004 r. do 3,8%

w 2008 r.). Należy zwrócić uwagę, że liczba podmiotów należących do branży 4, a prowadzących działalność związaną z filmem i przemysłem wideo w Aglomeracji Górnośląskiej wzrosła o niemal 20% (w Chorzowie pozostała bez zmian).

W ostatnim ogniwie w 2008 r. w stosunku do 2004 r. zaobserwowano wzrost liczby podmiotów zarówno w Aglomeracji Górnośląskiej, jak i mieście Chorzowie. Wynika to z dużego, bo ponad 21% wzrostu liczby podmiotów w branży reklamowej (w Chorzowie wzrost wyniósł 32%). W badanych latach udział podmiotów należących do ogniwa 5 w Chorzowie w liczbie podmiotów w Aglomeracji Górnośląskiej wzrósł z 5,3% do 5,6%.

Analizując strukturę własnościową podmiotów wchodzących w skład łańcucha podażowego można stwierdzić, że zarówno w Chorzowie, jak i Aglomeracji Górnośląskiej dominują podmioty sektora prywatnego. W 2004 r. do sektora prywatnego należało 97,2% podmiotów w Aglomeracji oraz 96,4% w Chorzowie. W 2008 r. udział ten wynosił odpowiednio: 97,4% i 96,6% (tab. 7).

Analiza łańcucha podażowego dla sektora rekreacji i rozrywki w Chorzowie przy wykorzystaniu liczebności podmiotów wskazuje na dużą dyferencjację. Silnie reprezentowana jest warstwa 1 (165 podmiotów) i warstwa 5 (143 podmioty). Bardzo słabo reprezentowane są warstwy 2 (4 podmioty) i warstwa 3 (3 podmioty). Podmioty związane z sektorem rozrywki i rekreacji w Chorzowie to w zdecydowanej większości kapitał prywatny, stanowiący ok. 6% takiego typu podmiotów w Aglomeracji Górnośląskiej.

Do oceny wpływu sektora rekreacji i rozrywki na rozwój gospodarczy miast aglomeracji wykorzystano podstawowe wskaźniki związane z przychodami i zatrudnieniem w badanym sektorze. Należy na wstępie zaznaczyć, że brak dostępu do niektórych danych cząstkowych uniemożliwia przeprowadzenie pełnej oceny wpływu sektora na rozwój gospodarczy miasta aglomeracji.

Wielkość sektora rekreacji i rozrywki w Chorzowie (mierzonego tylko w warstwie 1) wynosiła w 2008 r. 9566 tys. zł i wzrosła w stosunku do 2004 r. o 26,12%. Dostępne dane z 2008 r. pozwalają określić wartość sektora (w warstwie 4 i 5) odpowiednio na poziomie 285 402 tys. zł oraz 186 366 tys. zł. Ze względu na duże braki danych nie jest możliwe porównanie sumaryczne przychodów z lat 2004 i 2008 dla wszystkich warstw. Przybliżona wartość sektora rekreacji i rozrywki w Chorzowie w 2008 r. wynosiła 481 334 tys. zł. Wartość sektora w 2008 r. była większa niż wartość nakładów inwestycyj-

Tabela 7

Podmioty związane z sektorem rekreacji i rozrywki w Chorzowie
według warstw łańcucha podażowego w 2004 i 2008 r.
według struktury własności

Kod PKD	Kategoria PKD	2004				2008			
		AG		Chorzów		AG		Chorzów	
		publ.	pryw.	publ.	pryw.	publ.	pryw.	publ.	pryw.
Ogniwo 1		114	2009	9	152	121	2025	9	145
92.3	Działal. artyst. i rozryw. pozostała	51	1297	4	96	54	1306	4	95
92.31	Artyst. i liter. działalność twórcza	46	679	4	55	49	691	4	49
92.51	Działalność bibliotek i archiwów	17	33	1	1	18	28	1	1
Ogniwo 2	
	Brak danych
Ogniwo 3		-	39	-	4	-	34	-	1
36.30.Z	Prod., sprzed., konserw. i naprawa instrumentów muzycznych	-	39	-	4	-	34	-	1
Ogniwo 4		3	1229	0	53	3	1208	0	49
22.1	Działalność wydawnicza	9	463	1	15	7	479	-	15
22.2	Działalność poligraficzna	1	948	-	42	1	874	-	39
92.1	Działal. związana z filmem i przemysłem wideo	2	249	-	10	2	298	-	10
22.3	Reprod. zapis. nośników informacji	-	32	-	1	-	36	-	-
Ogniwo 5		31	1887	3	108	22	2142	2	121
92.20.Z	Działalność radiowa i telewizyjna	1	168	-	10	1	150	-	9
92.240.Z	Działalność agencji informacyjnych	-	89	-	5	-	72	-	5
74.4	Reklama	-	1427	-	75	-	1740	-	99
92.7	Działalność rekreacyjna pozostała	31	371	3	28	22	330	2	17
RAZEM		148	5164	12	317	146	5409	11	316
		2,8%	97,2%	3,6%	96,4%	2,6%	97,4%	3,4%	96,6%

nych poniesionych w przedsiębiorstwach w Chorzowie o niemal 25,5% i stanowiła ok. 0,2% udziału w przychodach z całokształtu działalności podmiotów gospodarczych w woj. śląskim (tab. 8).

W sektorze rekreacji i rozrywki w Chorzowie w 2008 r. pracowało 1836 osób, tj. 4,4% więcej niż w 2004 r. Największy udział w zatrudnieniu w sek-

Tabela 8

Przychody wybranych sekcji PKD sektora rekreacji i rozrywki w Chorzowie na tle potencjału woj. śląskiego w 2004 i 2008 r.

Kategoria PKD	Przychody ze sprzedaży (w tys. zł)		Indeks 2008/2004	
	2004	2008	Przychody	Podmioty
Ogniwo 1	7 585	9 566	126,12	95,65
Ogniwo 2	–	–	–	–
Ogniwo 3	–	–	–	0,25
Ogniwo 4	#	285 402	–	92,75
Ogniwo 5	–	186 366	–	110,81
Razem	7 585	481 334	–	102,08
Przychody z całokształtu działalności podmiotów gospodarczych (woj. śląskie)	173 684 131	240 212 366	138,30	
Nakłady na działalność B+R (woj. śląskie)	402 800	609 200	151,24	
Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach (woj. śląskie)	2 645 261	4 310 866	162,97	
Nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej (woj. śląskie)	14 357 453	27 349 757	190,49	
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w Chorzowie	228 500	457 000	200,00	
w tym sektor prywatny	198 200	383 400	193,44	

„#” – dane statystyczne niedostępne ze względu na tajemnicę statystyczną.

torze ogółem odnotowano w podmiotach w ogniwie 1, odpowiednio 44,4% w 2004 r. i 50,4% w 2008 r. W ogniwie 1 (w tym we wszystkich sekcjach składowych), jako jedynym odnotowano także wzrost liczby zatrudnionych w 2008 r. w stosunku do 2004 r. o 18,7%. Analizując zatrudnienie w sektorze rekreacji i rozrywki w Chorzowie według poszczególnych ogniw łańcucha podażowego można stwierdzić, że badany sektor tworzy ok. 7% miejsc pracy w mieście. Wprawdzie udział ten zmalał w 2008 r. w stosunku do 2004 r. o 0,3%, ale wynika to z większego wzrostu dynamiki zatrudnienia ogółem w mieście (tab. 9).

Znaczenie w rozwoju gospodarczym Aglomeracji przemysłów kreatywnych związanych z sektorem rekreacji i rozrywki w Chorzowie można zobrazować za pomocą udziału liczby podmiotów (oraz liczby zatrudnionych)

Tabela 9

Zatrudnienie w sektorze rekreacji i rozrywki w Chorzowie w 2004 i 2008 r.

Kod PKD	Kategoria PKD	Liczba zatrudnionych		Indeks 2008/2004
		2004	2008	
Ogniwo 1		780	926	118,72
92.3	Działalność artystyczna i rozrywkowa pozostała	481	556	115,59
92.31	Artystyczna i literacka działalność twórcza	299	370	123,75
92.51	Działalność bibliotek i archiwów	#	#	#
Ogniwo 2		-	-	-
	Brak danych	-	-	-
Ogniwo 3		8	-	-
36.30.Z	Produkcja, sprzedaż, konserwacja i naprawa instrumentów muzycznych	8	#	#
Ogniwo 4		297	268	90,24
22.1	Działalność wydawnicza	103	158	153,40
22.2	Działalność poligraficzna	182	99	54,40
92.1	Działalność związana z filmem i przemysłem wideo	12	11	91,67
22.3	Reprodukcja zapisanych nośników informacji	#	-	#
Ogniwo 5		673	642	95,39
92.20.Z	Działalność radiowa i telewizyjna	12	10	83,33
92.240.Z	Działalność agencji informacyjnych	5	5	100,00
74.4	Reklama	154	183	118,83
92.7	Działalność rekreacyjna pozostała	502	444	88,45
Razem		1 758	1 836	104,44
Liczba zatrudnionych w Chorzowie		24 718	27 050	109,43
Udział zatrudnienia w sektorze rekreacji i rozrywki w zatrudnieniu ogółem		7,1%	6,8%	

„#” – dane statystyczne niedostępne ze względu na tajemnicę statystyczną.

wchodzących w skład zdefiniowanego łańcucha podażowego. W 2008 r. w Chorzowie istniały 342 podmioty związane z sektorem rekreacji i rozrywki co stanowiło 5,6% takich podmiotów w Aglomeracji Górnośląskiej. Największy udział obserwuje się wśród podmiotów znajdujących się w ogniwie 1 (7,2%), a najmniejszy wśród podmiotów z warstwy 3 (2,9%). W tym samym

Tabela 10

Udział Chorzowa w liczbie podmiotów i liczbie zatrudnionych w wybranych działalnościach kreatywnych w Aglomeracji w 2008 r.

Rodzaj działalności	Podmioty			Pracujący		
	CH	AG	Udział CH w AG	CH	AG	Udział CH w AG
Ogniwo 1	154	2 146	7,2	926	8 882	10,4
Działal. artyst. i rozrywkowa pozostała	99	1 360	7,3	556	5 212	10,7
Artystyczna i literacka działalność twórcza	53	740	7,2	370	3 670	10,1
Działalność bibliotek i archiwów	2	46	4,3	#	-	-
Ogniwo 2	-	-	-	-	-	-
Brak danych	-	-	-	-	-	-
Ogniwo 3	1	34	2,9	-	-	-
Produkcja, sprzedaż, konserwacja i naprawa instrumentów muzycznych	1	34	2,9	#	-	-
Ogniwo 4	64	1 697	3,8	268	5 721	4,7
Działalność wydawnicza	15	486	3,1	158	1 736	9,1
Działalność poligraficzna	39	875	4,5	99	3 362	2,9
Działal. związ. z filmem i przem. wideo	10	300	3,3	11	623	1,8
Reprod. zapisanych nośników informacji	0	36	-	-	-	-
Ogniwo 5	123	2 200	5,6	642	6 618	9,7
Działalność radiowa i telewizyjna	9	151	6,0	10	441	2,3
Działalność agencji informacyjnych	5	72	6,9	5	80	6,3
Reklama	99	1 740	5,7	183	3 847	4,8
Działalność rekreacyjna pozostała	19	352	5,4	444	2 250	19,7
Razem	342	6 077	5,6	1 836	21 221	8,7

czasie w sektorze rozrywki i rekreacji w Chorzowie pracowało łącznie 1836 osób, co stanowi 8,7% zatrudnionych w tym sektorze w Aglomeracji Górnośląskiej (tab. 10).

Punktem odniesienia w ocenie poziomu rozwoju badanych działalności może być wskaźnik udziału liczby mieszkańców Chorzowa w ogólnej liczbie mieszkańców Aglomeracji (5,8%). W przypadku ogniw 1 i 5 odsetek zatrudnionych w działalnościach kreatywnych w Chorzowie w stosunku do zatrudnionych w Aglomeracji jest większy niż odsetek mieszkańców Chorzowa

wa w ogólnej liczbie mieszkańców Aglomeracji (odpowiednio 10,4% i 9,7%). W ogniwie 4 udział zatrudnionych w Chorzowie w stosunku do zatrudnionych w Aglomeracji jest mniejszy (4,7%). Ogółem liczba zatrudnionych w sektorze rekreacji i rozrywki w Chorzowie stanowi 8,7% zatrudnionych w tym sektorze w Aglomeracji (i jest wyższa od wskaźnika liczby mieszkańców o 2,9%).

Podsumowanie

Przeprowadzone badania związane z przemysłem rekreacji i rozrywki w Chorzowie potwierdzają duże znaczenie Teatru Rozrywki, Chorzowskiego Centrum Kultury i Wojewódzkiego Parku Kultury i Wypoczynku im. Gen. J. Ziętka dla rozwoju miasta. Oferowane przez instytucje produkty mają zasięg nie tylko lokalny, ale także aglomeracyjny i krajowy. Udział zatrudnienia w przemysłach związanych z rekreacją i rozrywką świadczy o dużym znaczeniu przemysłów dla rozwoju miasta. Analiza danych wykazała, że działalności tworzące łańcuch podaży przemysłu kreatywnego związanego z sektorem rozrywki i rekreacji w Chorzowie jest rozwinięty. Podmioty funkcjonujące w tym łańcuchu odgrywają ważną rolę w Aglomeracji, a stan zatrudnienia w wybranych warstwach (w tym w działalności rekreacyjnej pozostałej) świadczy o dużym znaczeniu tego sektora w Chorzowie w stosunku do całej Aglomeracji.

Literatura

- Borowiecki R. (red.), 2004, *Perspektywy rozwoju sektora kultury w Polsce*. OE, Kraków.
- Klasik A., 2010, *Sektor kultury i przemysły kreatywne nowym fundamentem rozwoju dużych miast i aglomeracji miejskich*, [w:] *Rola sektora kultury i przemysłów kreatywnych w rozwoju miast i aglomeracji*, A. Klasik (red.). UE, Katowice.
- Krzysztofek K., 2010, *Kreatywna ekonomia w sieciach: Od ekonomizacji kultury do rekulturacji ekonomii*. Materiały z Międzynarodowej Konferencji Ekonomiki kultury – od teorii do praktyki, IAM – NCK, Warszawa, 29-30.11.
- Niemczyk, 2007, *Marketing w sferze kultury*. Wybrane problemy, AE, Kraków.
- Oryszczak K., 2009, *Ekonomiczne aspekty rozwoju przemysłu kreatywnego*, [w:] *Problemy ekonomii i zarządzania*. Zeszyty Studenckie nr 1, Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki, Kraków.
- Renard S., 2010, *Unbundling the Supply Chain for the International Music Industry*. Southern New Hampshire University, Manchester.
- Strinati D., 1995, *Wprowadzenie do kultury popularnej*. Zysk i S-ka, Poznań.